

Турската енергийна геополитика по отношение на балканския газов пазар

Д-р Волкан ЙОЗДЕМИР

Председател на ЕРРЕН (Институт за енергийни пазари и политики)

www.eppen.org

София, България

4/11/2015

ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ

Предоставянето на надеждни, чисти, разнообразни и достатъчни доставки на енергия на достъпни цени и адекватна инфраструктура за доставяне на тези продукти до пазара.

ТРИТЕ СТЬЛБА на Концепцията

1. Сигурност на доставките (за вносителите)
2. Сигурност на търсенето (за износителите)

ПОЛИТИКА НА ГАЗОПРОВОДИТЕ

3. Сигурност на транзита (за всички участници!)

Геополитика на газопроводите: Изборът на трасета за транспортиране дава политически лостове на тези, които ги имат. По този начин, хората, вземащи решения съблюдают стратегически интереси, дори когато търговските критерии налагат друго. Геополитиката на газопровода е най-важната част от концепцията. Защото:

Който контролира транспортните артерии, на практика контролира *енергийните* ресурси!

ТРЪБОПРОВОДИ/ТРЪБОЗЕМЯ ИЛИ ТРЪБОМЕЧТИ? Турската енергийна политика!

ТУРЦИЯ МЕЖДУ ДВА СВЯТА

ТУРЦИЯ ГЕОГРАФСКИ МЕЖДУ ДВА СВЯТА!

Тя е заобиколена от:

- На изток производители/износители; На запад потребители/вносители
- На изток монополни пазари; На запад либерализирани енергийни пазари
- На изток основно автократични режими; На запад плуралистични демокрации
- На международните газопроводни проекти се гледа като на инструмент за балансиране на тази свръхзависимост.

ТУРЦИЯ И ГАЗОВИЯ БИЗНЕС

Потребление 50 млрд. м³/г

Транспортен капацитет млн. м³ /д

ГАЗОВИЯТ ПАЗАР НА БАЛКАНИТЕ

- Балканите: Над 30 млрд. м³ съвкупно потребление на газ, без Турция
- **Източните Балкани:** членки на ЕС---Русия е основен доставчик, зрял газов пазар
- **Западните Балкани:** начинаещи в този бизнес.
- Повишаване търсенето на газ: 10 млрд. м³ в близко бъдеще, **Хърватска** има като алтернатива втечен природен газ

ИНТЕРЕСИ НА ОСНОВНИТЕ ИГРАЧИ НА БАЛКАНСКИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ПАЗАРИ

- **ЕС:** Диверсификация на доставките --- Намаляване на свръхзависимостта от Русия: “Южен газов коридор” Европейска енергийна общност 2005
- **Русия:** Диверсификация на трасето ---- Избягване на рисковете за транзитирането и консолидация на позицията на Газпром на Балканите: “Южен газов пръстен” IGA (Инструментален Газ-Анализ)
- **Турция:** Диверсификация на доставките --- Географска позиция в търсене на влияние с нови съюзници: Участие в проектите за енергиен коридор Изток-Запад

ЕНЕРГИЕН ТРИЪГЪЛНИК НА БАЛКАНИТЕ: ЕС-РУСИЯ-ТУРЦИЯ

- Съществува ограничено турско-руско енергийно сътрудничество - Син поток! Но Турция винаги е имала двойствена позиция както към Европейския съюз, така и към Русия
- **Турция**, не поддържа изцяло Набуко, въпреки че беше партньор по него, но както Турция, така и европейските страни имат общи проблеми, като например руската енергийна зависимост и диверсифицирането на вноса. Турция не иска да се позиционира единствено като страна за енергиен транзит към ЕС.
- От друга страна в своите енергийни връзки с Турция, **ЕС не е готов да има друг Газпром в непосредствена близост, а Русия не иска да види втора Украйна в газовия си транзит до европейските пазари.**

ГАЗОПРОВОДИ, ТАРГЕТИРАЦИ РЕГИОНА

- **Южен коридор:**

Азербайджан-Грузия-Турция-Гърция 6.6 млрд. м³

SCP and TANAP: 16+15 = 31 млрд. м³

~~Набуко Запад 10+13 = 23 млрд. м³~~

Транс-адриатически газопровод (**ТАГ**) 10+10 = 20 млрд. м³

Йонийско-адриатически газопровод (**ЙАГ**) 5 млрд. м³

Турски поток 16+16=32 млрд. м³

- **Турция-България обратен поток?**

ЗАЩО НАБУКО ВЕЧЕ Е САМО ИМЕ НА ЕДНА ОПЕРА?

- Набуко-Запад (OMV-RWE) загуби в конкуренцията с ТАГ (BP-SOCAR-STATOIL) за доставка на азерски газ до Южна Европа
- TANAP (BP-SOCAR-BOTAŞ) подписан през 2012
- Стратегически алианс между BP и Rosneft през 2013
- Придобиване на DESFA от SOCAR през 2013
- Решение на Ша Дениз Консорциум-(BP-SOCAR-STATOIL) Юни 2013. Изненада?

По-слаба конкуренция/Русия не е достатъчно силна да блокира потока от Азерски газ към Европа, но ТАГ (Южна Европа) беше предпочетен пред Набуко Запад (Източна Европа)

“ТУРСКИ ПОТОК” ПОСЛЕДИЦИ ЗА ТУРЦИЯ

- Полза: Просто трансформиране от „краен потребител“ към „междинен потребител“
- Физически разпределителен център на границата на Гърция! Какво ще се случи ако Турция стане транзитираща страна, а Гърция стане разпределителен център?
- По-добре виртуален разпределителен център (Евразийски) в Турция с руско партньорство?
- Турция-Гърция/TAP/Обратен поток към България?
- Лесно ли е за Русия да финансира такива проекти във времена на санкции?

ПОСЛЕДНИ БЕЛЕЖКИ!

- **Кримската криза между Русия и Украйна: Енергийна сигурност на Балканите!**
- Реализирането на сродни енергийни проекти е възобновено
- Южният газов коридор на ЕС сега е силно зависим от успеха на Азеро-Турските ангажименти за инвестиции, така турските интереси биха били отчетени
- Бъдещето на тези проекти, както икономически (търсене и предлагане), така и политически, ще зависят от политическата ситуация в широката зона на Черно море и Балканите
- **Но най-важното е, че то зависи от политическата стабилност в Турция**